

Μόλις ~~έκπληξ~~ έκλεισα την τελευταία σελίδα των " Δρομων του Αρχαγγε-
λου του Μίκη Θεοδωράκη, ^(εκδόσεις "Κέδρος") ~~βραβηθια~~ κι όλας στη γραφομηχανή, με έντονη
την ανάγκη να γράψω. Θα μπορούσα να περιγράψω το βιβλίο με μια
φράση, και θάταν ίσως αρηετή: Ένα κάλεσμα για συνομιλία, ένα εφέ-
θισμα για συζήτηση, αλλά και για περιπλάνηση του νού, και τής καρδίας

Παντα έχει ο Μίκης αυτό ^{το κάλεσμα} ~~χάρισμα~~ να μεταδίδει άμεσα
και ζεστά αυτά που νιώθει. Είτε σαν μουσικός, είτε σαν ~~παρα~~ συγγρα-
φέας, είτε σαν απλός συνομιλητής. Δεν πάει μήνας ακόμα που τον είδαμε
στο Βραχάτι, ~~κακχκκα~~ αλλάζοντας απλώς καρέκλες και χώρους, πρώτα
~~στη βεράντα~~ ^{γυρίς το απόγευμα είνε βεράντα} ~~υστερα~~ πάνω στο γραφείο και αρχείο του και τέλος στις
αναπαυτικές πολυθρόνες του σαλονιού, πρωινές πιά ώρες. Και μέσα σ'
εκείνη τήν "εξωγήϊνη" θα την έλεγα, ευφορία, που χαρακτηρίζει μονάχα το
μεγάλους, ξεδίπλωνε σελίδες των "Δρομων"! Μπερδεύομαι τώρα και δέν
είμαι σίγουρη αν εκείνη τη λεπτομέρεια τήν άκουσα από τα χείλη του
η την διάβασα στο φρέσκο ακόμα βιβλίο που έχω μπροστά μου. Μά μήπως
έχει αυτό σημασία; Κι ο ίδιος ο Μίκης καθόλου δεν νοιάστηκε για ~~χάρι~~
~~και δευτερεύοντα~~ ^{λεπτομέρειες} λεπτομέρειες, όπως να ξεχωρίσει παραγράφους και
κεφάλαια, προφορικό και γραπτό λόγο, αναμνήσεις και φαντασία,
πρωτεύοντα και δευτερεύοντα γεγονότα. Καθόλου δέν νοιάστηκε για
λογοτεχνικούς κανόνες, έγραφε με τη σιγουρία του ρητορα, με τη βια
σύνη του έφηβου, με το πάθος του καλλιτέχνη. Ο λόγος του ρέει σαν
ένας χείμαρρος, όπως όλη η δημιουργία του, όλη η ζωή του.

Κλείνοντας την τελευταία σελίδα του πρώτου τόμου, που φτάνει
ωστο καλοκαίρι του 1943, όταν δηλαδή Μίκης ήταν δεκαοχτώ χρονών,
έχεις τήν εντύπωση ότι ήδη διάβασες την βιογραφία ενός αιωνόβιου.
Τοσα γεγονότα, τόσες μνήμες, τόση δημιουργία, πριν καλά καλά έρθει
σ'επαφή με την πραγματική μουσική. Το βιβλίο, ~~κακχκκα~~
οπως λέει ο ίδιος ο Μίκης, άρχισε να γράφεται όταν κάποια στιγμή
αποφάσισε να συγκεντρώσει το υλικό των τραγουδιών του και ~~αφεντικά~~
τήν ποιηση, που είχε κατα καιρους μελοποιήσει. Και δέν είναι λίγη
αυτή η Ποίηση: Σολωμός, Κάλβος, Βαλαωρίτης, Μαβίλης, Παλαμάς, Δροσίν
Γρυπάρης, Βάρναλης, Καρυωτάκης, Σικελιανός, Σεφέρης,

Βρεττάκος, Ρίτσος, Ελύτης, Γιάτσος, Κατσαρός, Αναγνωστάκης, Λειβαδετής, Χριστοδούλου, Ελευθερίου, Γιούφας, Νεγροπόντης, Λόρια, Ελυάρ, Νερούντ και άλλοι. Τότε, εξομολογείται, "σιγά σιγά μπήια στη σκέψη να διηγηθώ ότην ιστορία του κάθε, αν είναι δυνατό, τραγουδιού, του κάθε μελοποιημένου έργου." ~~Μαχακπώααα~~ Έτσι αρχίζουν να λειτουργούν οι μνήμες, που στην περίπτωση του Μιμη έχουν μια εκπληκτική διαύγεια, αφού περιγράφει στιγμές της νηπιακής του ακόμα ζωής, στη Χίο, τη Μυτιλήνη, τη Συρο, και αργότερα τα Γιάννενα, τ' Αργοστόλι, τήν Πάτρα, ^{τον Πύργο,} τήν Τρίπολη, όπου τότε έπαιρνε η δουλειά του πατέρα του που ήταν Γενικός Γραμματέας στην Γενική Διοίκηση.

Οι μελετητές του έργου του Μιμη αλλά και ~~αρχαία κείμενα~~ τα εκατομμύρια θαυμαστές της μουσικής του και της πληθωρικής προσωπικότητας του, θα βρουν σ' αυτό το βιβλίο, από πρώτο χέρι, πτυχές ~~πρότελα~~ άγνωστες της προσωπικής του ζωής, που όσο κι αν ο ίδιος λέει πως θα είναι περιορισμένες, του ξεφεύγουν και εισχωρούν μεπυνηρά χαμόγελα ανάμεσα στις γραμμές ~~πρωτότυπα κείμενα~~. ~~Κι έτσι όπως διαγράφεται ο πανήφης νεαρός,~~ ^{νοικαλιάρης} που νιώθει πάντα ξένος ανάμεσα στα παιδιά της επαρχίας, ο αναγνώστης αναπνέει το άρωμα της εποχής, σεριανάει στα λιθόστρωτα των επαρχιακών πόλεων ή μέσα στα μικροαστικά σπίτια της Ελλάδας του μεσοπόλεμου, του φασισμού, του πολέμου, της κατοχής.

"Μόνο σ' ένα καπρίτσιο, -να πρόσθετατην φράση" παρα φύσιν" - θα μπορούσε να αποδοθεί το γεγονός, ότι ένα παιδι που έζησε απο τήν Χίο στην Αθήνα τα πρώτα του δεκαοχτώ χρόνια οδηγήθηκε στη μουσική... Απο κείνο που λέμε "μουσική υποδομή" η Ελλάδα, ιδιαίτερα εδώ και μισό αιώνα, δεν είχε ίχνος... ούτε φυσικά υπήρχε το ραδιόφωνο για να 'χεις, όπως σήμερα, μουσικά ακούσματα."

Μέσα λοιπόν σ' αυτήν τήν ατμόσφαιρα της φτώχειας, της αμάθειας αλλά και της δυσπιστίας και της εχθρότητας των συνομιλιών του αναπτύχθηκε ο μικρός Μιμη με τα λιγότερα δυνατά εφόδια που μπορεί να έχει ένα παιδι με ταλέντο. Για καλή του τύχη όμως είχε μια οικογένεια ωραία, γονείς που είχαν έφεση προς τη γνώση, μια μητέρα που τραγουδούσε κι ένα πατέρα που ~~αρχαία κείμενα~~ διάβαζε και μπόλιους

θείους και θειές και παπούδες και γιαγιάδες.

"Ποσπίτι μου, η οικογένεια μου, ήταν το καταφύγιο μου, η σπηλιά μου, ο μοναδικός μου κόσμος. Είχα τις ιστορίες του Πατέρα μου και της μητέρας μου. Αυτή μου ~~αμιλούσε~~ αμιλούσε για τον Τσεσμέ και τη ζωή της στη Μικρασία. Ο άλλος, πάλι, μου μιλούσε για την Κρήτη, το Γαλατά..."

Σ όλο το βιβλίο ο Μίκης γυρίζει και ξαναγυρίζει με στοργή προς τη μάνα και τον πατέρα του, τότε για να θυμηθεί το τάδε τραγούδι που τόγραφε για κείνη, για να το τραγουδάνε μαζί, τότε για να μιλήσει για ~~χάχαχαχα~~ την διακριτική παρουσία εκείνου σε κάθε δύσκολη στιγμή, ~~τρελλή~~ σε κάθε τρελλή πράξη αυτού του ατίθασου και οδιοφούς παιδιού.

- Ελάτε να σας δείξω το αρχείο μου, είχε πει κάποια στιγμή, εκεί στο Βραχάτι, ο Μίκης και μάς ανέβασε από την ξύλινη ελικοειδή σκάλα στο γραφείο του, στο πάνω πάτωμα. Οι τοίχοι γεμάτοι ως την οροφή δερμάτινους τόμους. Ανοίξτε όποιον τόμο θέλετε, λέει χαμογελώντας ο Μίκης. Ανοίγουμε και μένουμε έκθαμβοι. ~~Όλα~~ τα γεγονότα της ζωής του, συναυλίες, κριτικές, φωτογραφίες, συνεντεύξεις, εκδόσεις δίσκων, δηλώσεις, ~~ομιλίες~~ ομιλίες, άρθρα, ότι γενικά ~~αφορά~~ αφορά τον Μίκη, μαζεμένα με στοργή και προσοχή αλλά και σχολαστικότητα, ταξινομημένα χρονολογικά και ~~σε άλμπουμ που γεμίζουν ολόκληρους τόμους.~~ ^{τοποθετημένα} σε άλμπουμ που γεμίζουν ολόκληρους τόμους. " Όλα αυτά τα μαζεύει ο πατέρας που από τη μέρα που έβγαλα τον πρώτο μου δίσκο, και ακόμα πιο πριν. Κανένας ^{πληρωμένος} γραμματέας δεν μπορεί να κάνει όλη αυτή τη δουλειά. ^{Τώρα συνεχίζει} ~~χάχαχα~~ η Μυρτώ. ~~συνεχίζει~~ ~~χάχαχα~~. Χρειάζεται κάτι παραπάνω από επαγγελματική συνείδηση, χρειάζεται αγάπη..."

Αυτή την αγάπη απλόχερα την ~~χύνει~~ χύνει στους γονείς του ο Μίκης. ~~Άς~~ και το βιβλίο είναι γραμμένο για να τους δώσει τους δυό πρωταγωνιστικούς ρόλους, τουλάχιστο στα πρώτα χρόνια της ζωής του. Αργότερα, ~~ο πρώτος~~ πρώτους ρόλους αρχίζουν να παίρνουν με τη σειρά, η Ποίηση, η Μουσική και τέλος η ~~χάχαχα~~ Μαρξιστική Ιδεολογία. ^Ειγά σιγά η τελευταία θα εισχωρήσει τόσο αποφασιστικά στη ζωή και στη σκέψη του νεαρού έφηβου, που θα κατευθύνει όλες τις πράξεις του. ~~Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου~~ ~~ο νεαρός μαθητής του γυμνασίου~~, μπαίνει για καλά στην Αντίσταση. Με την παρθενικότητα του νεου παιδιού και το πάθος του καλλιτέχνη τά δίνει όλα για όλα. " Λές κι είχα το κοκκαλάκι της νυχτερίδας", γράφει